

**NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM
ERDŐMÉRNÖKI KAR
KITAIBEL PÁL KÖRNYEZETTUDOMÁNYI DOKTORI
ISKOLA
KÖRNYEZETPEDAGÓGIAI PROGRAM**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A TANÖSVÉNYEK SZEREPE A KÖRNYEZETI
SZEMLELETFORMÁLÁSBAN -
*TERVEZÉS, HATÉKONYSÁGVIZSGÁLAT ÉS MÓDSZERTANI
VONATKOZÁSOK***

Szerző: Kollarics Tímea

Témavezető: Dr. habil Lükő István

Dr. Puskás Lajos

SOPRON

2015

Doktori iskola: Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola
Vezető: Prof. Dr. Veress Márton

Program: Környezetpedagógiai program
Vezető: Kovátsné dr. habil Németh Mária

Témavezetők: Dr. habil Lükő István
Dr. Puskás Lajos

Tartalomjegyzék

1. A téma aktualitása	4
2. A kutatás céljai	5
3. A kutatás fő kérdései és hipotézisei	6
4. A kutatás módszerei	7
5. A kutatás eredményei, következtetések és tézisek	8
6. Az értekezés témakörében készült publikációk	12

1. A téma aktualitása

A téma hazánkban újszerűsége miatt jelentős és aktuális. Az első tanösvény Magyarországon 1972-ben létesült, számuk az országban csak az ezredforduló környékén nőtt jelentősen. Az elkészült tanösvények szakmai és pedagógiai tervezési hátterét nem vizsgálták, nincs egységes tervezési követelményrendszer sem. Ugyanakkor a tanösvények, terepi bemutatóhelyek számának gyarapodása és környezeti szemléletformálásban betöltött szerepüknek felértékelődése szükségessé tenné a szakmai és pedagógiai módszertani szempontok magasabb szintű figyelembe vételét. Szükség lenne továbbá a tervezési keretek és jogosultságok meghatározására, a tanösvények tervezésének területén fellelhető hiányosságok csökkentésére.

Hazánkban a tanösvény-tervezés nem rendelkezik egységes követelményrendszerrel. Kettő módszertani útmutató, gyakorlati kézikönyv megjelent Magyarországon, szerzőik maguk is foglalkoznak tanösvények kialakításával. Ezen gyakorlati tanácsok jól használhatók a magyar viszonyok között, és alapirodalomnak tekinthetők a téma kutatásához. A rendelkezésre álló kevés forrás miatt azonban hiányoznak az összehasonlítási alapok. A témában jártas szervek (pl. nemzetipark-igazgatóságok, erdőgazdaságok) feltehetően saját bevált szokásaik alapján közelítik meg a tervezés kérdését, és sok esetben nem is történik szakirodalmi megalapozás. Ha a tanösvények kialakításának hazai körülményeit szeretnénk kutatni, szükséges a tervező szervezetek tevékenységeinek vizsgálata, a megvalósult példaértékű projektek elemzése. Az értekezés a néhány hazai, nagy gyakorlati jelentőségű irodalmi forráson kívül (Kiss Gábor és szerzőtársai szakkönyvei) elsősorban nemzetközi - főként észak-amerikai, ausztrál, angol és német – szakirodalmi forrásokra támaszkodik. A téma nemzetközi vizsgálata által megismerhetők a külföldi tanösvény-tervezési szempontok, fontos vizsgálni a fenntarthatóság megjelenését, és lehetőség szerint adaptálni a hazai viszonyokra a nemzetközi jó gyakorlatokat. A tanösvények funkcióinak, hatékonyságának vizsgálata sem rendelkezik tudományos kutatási eredményekkel.

Az eddig nem vizsgált területek és kérdések reprezentatív kutatásának bemutatására vállalkozik az értekezés.

2. A kutatás céljai

A tanösvények tervezése multidiszciplináris terület, ezért a természettudományos, a műszaki, a pedagógiai-módszertani ismereteket is integrálnia kell, valamint a turisztikai szempontok szem előtt tartása is jelentős.

A kutatás céljai:

- Nemzetközi kitekintéssel kiegészítve bemutatni a tanösvények helyét, szerepét, fajtáit, tervezési-módszertani vonatkozásait a környezeti szemléletformálásban és a környezeti interpretációban. A téma nemzetközi vizsgálata által megismerhetők a külföldi tanösvény-tervezési szempontok, valamint a fenntarthatóság kihívásaira adott válaszok gyakorlati eredményei.
- A vizsgálati eredmények birtokában javaslat készítése a nemzetközi tapasztalatok hazai viszonyokra adaptálására.
- Feltárni a tanösvények tervezésének összefüggéseit, a szakmai és pedagógiai-módszertani szempontok integrálásának általános szempontjait.
- Szemléltetni a fenntartható fejlődés dimenzióinak fontosságát, a komplex, holisztikus szemléletmód érvényre juttatását a tanösvények tervezésénél és a gyakorlati alkalmazásuk során (ökológiai, ökonómiai, kulturális és szociális dimenzió).
- Vizsgálni a tanösvények létjogosultságát, a lakossági hozzáállást, hasznosságukat, funkcióikat.
- Magyarországi tanösvények hatékonyságának vizsgálata. A kutatás legfontosabb területe három jelentős tanösvény hatékonyságvizsgálata, amelyre nem volt még példa Magyarországon, és ezzel összefüggésben a hatékony tanösvény jellemzőinek feltárása.
- A természetjáró látogatók igényeinek megismerése és az ökoturisztikai lehetőségek feltárása a tanösvények vonatkozásában, valamint az eredmények tükrében a tervezési szempontok felülvizsgálata és módszertani ajánlások megfogalmazása a tervezési tevékenységekhez.

3. A kutatás fő kérdései és hipotézisei

A kutatás fő kérdései:

- Milyen funkciókat látnak el a tanösvények külföldön és hazánkban?
- Milyen előírások szabályozzák a tanösvény-tervezést?
- Megjelennek-e a fenntarthatóság elemei a hazai tanösvényeken?
- Érzékelhető-e (kimutatható-e) a tanösvények tervezésében valamilyen szakmai-tudományos megalapozottság?
- Milyen ismeretek keltik fel leginkább a látogatók érdeklődését?
- Milyen tanösvények a legnépszerűbbek?
- Mennyire meghatározó a tanösvények ökológiai funkciójának a dominanciája?
- Van-e szoros összefüggés a technikai és a pedagógiai aspektusok között?
- Gyarapodnak-e a látogatók ismeretei egy tanösvény bejárása során?
- Hogyan szolgálják a vizsgált tanösvények a fiatalok (8-20 évesek) környezettudatos szemléletének kialakítását?

Hipotézisek:

H1: A környezeti szemléletformáláshoz nagymértékben hozzájárul a tanösvények tevékenységrendszere.

H2: A látogatók ismeretei gyarapodnak a tanösvények bejárása során.

H3: A tanösvényeket kiránduló helyszín választás és szabadidő-eltöltés szempontjából is preferálják a látogatók, különösen az interaktív, látogatóbarát, példaértékű ösvényeket.

H4: A természetismereti tanösvények a legnépszerűbbek: a növény- és állatvilág kelti fel a leginkább az emberek érdeklődését, vagyis a tanösvények elsődleges funkciója az ökológiai ismeretek bővítése.

H5: Szoros összefüggés van a technikai-pedagógiai aspektusok között: a tanösvények élvezhetőségét a szakszerűség mellett a közérthetőség, érdekesség, figyelemfelkeltés tudja biztosítani, amely csak a pedagógiai módszerek integrálásával lehetséges.

H6: A felsőfokú végzettségűek és az iskolás korosztály látogatja leginkább a tanösvényeket.

H7: A tanösvények tervezése hazánkban szakmailag megalapozott, de pedagógiai-módszertani és fenntarthatósági szempontból hiányosságok mutatkoznak.

4. A kutatás módszerei

A kutatás első fázisában az alábbi módszereket alkalmaztuk:

- nemzetközi és hazai szakirodalmi *források elemzése*;
- *dokumentumok tanulmányozása* a tanösvények tervezéséről;
- a tanösvények pedagógiai (környezetpedagógiai) és műszaki tervezésével, szerepével foglalkozó hazai és nemzetközi szakirodalmak *elemző és összehasonlító értékelése*;
- tanulmányutak itthoni és külföldi tanösvények, nemzeti parkok, ökológiai centrumok meglátogatásával és esettanulmányok, *megfigyelések végzése*;
- a terepi bejárások, kiadványok, fényképes dokumentációk segítségével a tanösvények hazai és nemzetközi fajtáinak és jellemzőinek feltérképezése.

A kutatás második fázisában tervező szervezetekkel, szakemberekkel végzett *interjúk* segítségével kerültek felmérésre a tanösvények tervezésének hazai szempontjai, körülményei. Az empirikus felmérések módszerei közt a legnagyobb szerepe az *írásbeli kikérdezésnek* volt, az *egyéni kérdőíves felmérések* során a látogatók motivációi, érdeklődési köre, valamint a tanösvény-látogatás szokásai és a látogatói igények váltak egyértelművé. Az eredmények feldolgozása *leíró statisztikai módszerekkel, egyszerű összesítéssel, gyakoriság- illetve átlagszámítással, valamint tartalomelemzéssel* történt. A tanösvények hatékonyságvizsgálata szintén az írásbeli kikérdezés módszerével történt három helyszínen (Tiszavirág ártéri sétaút és tanösvény, Lóczy-gejzír sétaút és Gyadai tanösvény), ahol jelentős szerep jutott a *tudásszintmérés* pedagógiai módszerének, valamint az *önkontrollos pedagógiai kísérletnek* is. A hatékonyságvizsgálat eredményeinek kiértékelése *matematikai statisztikai módszerekkel* valósult meg.

Az empirikus felmérések során az írásbeli kikérdezés módszerével összesen 827 fő véleményét kérdeztük meg, illetve ezen belül 305 fő ismeretszerzését vizsgáltuk.

5. A kutatás eredményei, következtetések és tézisek

Összefoglalva a nemzetközi és hazai tervezési jellemzőket elmondható, hogy nagyon sok hasonlóság fedezhető fel az előírások és javaslatok tekintetében a különböző országok között, amelyeket speciális, adott országra jellemző tényezők befolyásolnak. A nemzetközi előírások és a hazai javaslatok is bizonyítják, hogy a tanösvények létrehozása alapos tervezést és szoros együttműködést igényel az érintettek részéről, valamint a műszaki tervezés és kivitelezés mellett a pedagógiai-pszichológiai vonatkozásokat is rendkívül hangsúlyosnak kell tekinteni.

Az első kérdőíves felmérés eredményei alapján (mintaszám: 397) a látogatók többsége a tanösvényeken a növényekre és az állatokra kíváncsi leginkább, így a kutatás előtt megfogalmazott negyedik hipotézis, amely szerint a természetismereti tanösvények a legnépszerűbbek a látogatók körében, és ezáltal az ökológiai ismeretek bővülnek leginkább, igaznak bizonyult.

A látogatók többségének véleménye szerint egy jó tanösvény érdekes, könnyen járható, tiszta, emellett informatív, érthető, látványos, természet-közeli, karbantartott, átlátható, figyelemfelkeltő, és semmi esetre sem hosszú. *Az ötödik feltételezés tehát, amely szerint szoros összefüggés van a technikai-pedagógiai aspektusok között, hiszen a tanösvények élvezhetőségét a szakszerűség mellett a közérthetőség, érdekesség, figyelemfelkeltés tudja biztosítani, amely csak a pedagógiai módszerek integrálásával lehetséges, igaznak bizonyult.*

Az ideális tanösvénytől a látogatók a természeti értékek (mindenekelőtt növények és állatok) megismerése mellett a szabadidő kellemes eltöltésének lehetőségét várják el, ahol gyerekekkel, családi programként, játékosan, pihenőhelyekkel, berendezési tárgyakkal tarkítva ismerkedhetnek meg a természeti látványosságokkal.

A második írásbeli kikérdezés válaszai alapján (mintaszám: 125) arra lehet következtetni, hogy a látogatók Magyarországon környezetismereti (természetismereti), tájékoztató táblás, bemutató típusú, gyalogos tanösvényeken járnak leginkább. A fenti típusú tanösvények dominanciáját a tervezőkkel készített interjúk is alátámasztják.

Összehasonlítva az első két felmérés eredményeit az ideális tanösvénnyel kapcsolatos elvárások tekintetében elmondható, hogy az egyértelműen jelzett, jól követhető útvonal és a változatosság mindkét felmérésben előkelő helyen szerepelt.

A tervező szervezetekkel készített interjúk alapján a tanösvények tervezése hazánkban szakmailag megalapozott. A pedagógiai-módszertani és fenntarthatósági szempontok hiányosságai az interjúalanyok válaszai alapján azonban csak részben mutathatók ki, a *hetedik hipotézis tehát csak részben igazolódott*.

A kutatás legfontosabb területe három magyar tanösvény (Tiszavirág ártéti sétaút és tanösvény, Gyadai tanösvény és Lóczy-gejzír sétaút) *hatékonyságvizsgálata* volt.

A látogatók csaknem harmada (98 fő, 32 %) a fiatalok közé tartozott (8-20 év). A felsőfokú végzettségű látogatók aránya minden helyszínen magas volt (összesen 136 fő, az összes látogató 44,6 százaléka, azonban a 20 év feletti korosztályon belül 64,6 %), *tehát a hatodik hipotézis, amely szerint a felsőfokú végzettségűek és az iskolás korosztály látogatója leginkább a tanösvényeket, teljesült*.

A válaszadók többsége mindhárom tanösvény esetében elsősorban a kirándulás és a szabadidő eltöltése céljából kereste fel a helyszínt. *A fenti eredmények alapján a harmadik feltételezés, amely szerint a tanösvényeket kiránduló helyszín választás és szabadidő-eltöltés szempontjából is preferálják a látogatók, különösen az interaktív, látogatóbarát, példaértékű ösvényeket, igaznak bizonyult. Mindezt az első kérdőíves felmérés is alátámasztja, ahol azt az eredményt kaptuk, hogy az ideális tanösvénytől a látogatók a növények és állatok megismerése mellett a szabadidő kellemes eltöltésének lehetőségét várják el.*

A Tiszavirág tanösvényen a legtöbb látogató az új fajok és a helyi sajátosságok megismerését tartotta a bejárás elsődleges hasznának, a Gyadai tanösvényen szintén az új fajok megismerése, valamint az összefüggések megértése szerepelt az első két helyen, míg a Lóczy-gejzír sétaúton a helyi sajátosságok megismerése után az új fajok megismerése szerepelt. *Az első hipotézis tehát, amely szerint a környezeti szemléletformáláshoz nagymértékben hozzájárul a tanösvények tevékenységrendszere, igaznak bizonyult. Mindezt az első kérdőíves felmérés eredményei is alátámasztják (a tanösvény funkciói közül a válaszadók véleménye szerint az oktatás az egyik legfontosabb szerep), valamint közvetve az ismeretszerzés vizsgálata is igazolja.*

A tervezés-módszertani szempontok elemzése céljából megfogalmazott kérdések válaszai azt mutatják, hogy mindhárom helyszínen a képek, illetve a lényegre törő szövegezés keltették fel leginkább a látogatók érdeklődését a tájékoztató táblákon.

A felmérés legfontosabb területe a bejárás ismeretszerzési hatékonyságának vizsgálata volt mindhárom helyszínen. *A kapott eredmények alapján kijelenthetjük, hogy mindhárom tanösvény bejárása során szignifikánsan gyarapodnak a látogatók ismeretei, tehát a második feltételezés a három helyszín kutatási eredményei alapján beigazolódott.* Az eredményekből arra következtettünk, hogy a szakvezetés javítja a tanösvények ismeretátadásban betöltött hatékonyságát. Indokoltnak tűnt a felsőfokú végzettségűek, valamint a fiatalok (8-20 év) ismeretszerzésének vizsgálata. A felsőfokú végzettségűek esetén 99 %-os valószínűséggel az ismeretek szintjének növekedése nem a véletlen műve, a fiatalok esetében helyszínenként szintén ugyanezt az eredményt kaptuk, ha összesítve vizsgáljuk a három helyszínen elért eredményeket, akkor pedig 95 %-os valószínűséggel állapíthatjuk meg, hogy az ismeretek szignifikánsan gyarapodtak. A többlépcsős kutatás eredményei alapján módszertani javaslatok fogalmazhatóak meg a tanösvények tervezését illetően.

Tézisek

1. A nemzetközi és hazai szakirodalmi források, helyszíni megfigyelések és szakmai megbeszélések alapján megállapítható, hogy a tanösvények alapvető tervezési módszerei hasonlóak külföldön és Magyarországon, de a keretek sok esetben eltérőek. Országoként számos speciális tényező befolyásolja a tervezést, mint például központi szabályozás illetve annak hiánya, eltérő társadalmi elvárások, rendelkezésre álló anyagi források, területi és éghajlati adottságok. A külföldi tanösvényeknél a fenntarthatósági szempontok egyelőre jobban teljesülnek.
2. Az empirikus felmérések alapján megállapítást nyert, hogy a természetismereti tanösvények a legnépszerűbbek a hazai látogatók körében. Az állatvilág kelti fel leginkább a tanösvény-látogatók érdeklődését, ennek ellenére a növények bemutatásának túlsúlyá jellemző.
3. Az empirikus felmérések és a jó gyakorlatok vizsgálata alapján megállapítást nyert, hogy szoros összefüggés van a technikai-pedagógiai aspektusok között, hiszen a tanösvények élvezhetőségét a szakszerűség mellett a közérthetőség, érdekesség, figyelemfelkeltés tudja biztosítani, amely csak a pedagógiai-pszichológiai és interpretációs szempontok megfelelő integrálásával lehetséges.
4. A kérdőíves felmérések alapján kimutatható, hogy a tanösvények jelentős szerepet játszanak a környezeti szemléletformálásban.

5. A tanösvények legfőbb haszna a természet megismerése és megszerettetése, de a tanösvényeket kirándulás, szabadidő-eltöltés szempontjából is preferálják a látogatók, különösen az interaktív, látogatóbarát ösvényeket.
6. A felmérések adatai alapján egyértelműen kimutatható, hogy tanösvények tájékoztató tábláin elsősorban a képek és a lényegre törő szövegezés kelti fel a látogatók figyelmét, valamint a látogatók preferálják az interaktív foglalkoztató elemekkel is rendelkező tanösvényeket.
7. Három tanösvény matematikai statisztikai módszerekkel történt hatékonyságvizsgálata alapján bizonyítást nyert, hogy a tanösvényeket bejáró látogatók ismeretei gyarapodnak a tanösvény-látogatások során.
8. Az empirikus felmérések bizonyították, hogy a szakvezetés lényegesen növeli a tanösvények hatékonyságát.
9. A kérdőíves felmérések alapján megállapítható a felsőfokú végzettségű felnőttek és a gyermekek-fiatalok túlsúlya a tanösvény-látogatók körében.

6. Az értekezés témakörében készült publikációk

Könyv, könyvrészlet:

KOLLARICS TÍMEA (2014): Tanösvények hatékonyságának vizsgálata - A Lóczy-gejzír sétaút felmérésének tapasztalatai. In: Nagyházi Bernadette, Vörös Klára (szerk.) (2014): Innováció a neveléstudomány elméleti és gyakorlati műhelyeiben: Tanulmánykötet. Kaposvár: Kaposvári Egyetem, 2014. pp. 56-65. (ISBN: 978-963-9821-77-4)

KOLLARICS TÍMEA (2014): Tanösvények hatékonyságának vizsgálata: A Gyadai tanösvény felmérésének tapasztalatai. In: Varga László, Kissné Zsámboki Réka, Horváth Csaba (szerk.) (2014): VIII. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: „HUMÁN TUDOMÁNYOK TALÁLKOZÁSA – INTERDISZCIPLINARITÁS A PEDAGÓGIÁBAN” tudományos konferencia Sopron, 2014. november 27. ABSZTRAKTKÖTET. p. 32. (ISBN: 978-963-359-038-6)

KOLLARICS TÍMEA (2014): A tanösvények szerepe a fenntarthatóságra nevelésben. In: Vitályos Gábor Áron (szerk.) (2014): Fenntarthatóságra nevelés a nevelési-oktatási intézményekben = Sustainability education in educational institutions: Tanulmánykötet. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2014. pp. 200-207. (ISBN: 978-963-284-562-3)

KOLLARICS TÍMEA (2013): Tanösvények pedagógiai hatékonyságának vizsgálata. In: Nagyházi Bernadette (szerk.) (2013): 7. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: Innováció a neveléstudomány elméleti és gyakorlati műhelyeiben. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár. p. 47. (ISBN:978-963-9821-65-1)

KOLLARICS TÍMEA - LIPPÓY DÓRA - LÜKŐ ISTVÁN (2012): Fenntarthatóság és felnőttnevelés. In: Andl Helga - Molnár-Kovács Zsófia (szerk.) (2012): Iskola a társadalmi térben és időben III. nemzetközi tudományos konferencia = HuCER 2012 (Hungarian Conference on Educational Research). PTE Oktatás és Társadalom Doktori Iskola, Pécs. p. 43. (ISBN:978-963-642-464-0)

KOLLARICS TÍMEA (2012): A fenntarthatóság megjelenése a tanösvények tervezésénél nemzetközi példák alapján. In: Kozma Tamás

- Perjés István (szerk.) (2012): Új kutatások a neveléstudományokban: Közoktatás, pedagógusképzés, neveléstudomány. A múlt értékei és a jövő kihívásai. MTA Pedagógiai Tudományos Bizottsága; ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. pp. 387-394. (ISBN:2062-090X)

KOLLARICS TÍMEA (2011): A fenntarthatóság megjelenése a tanösvények tervezésénél nemzetközi példák alapján. In: Hegedűs Judit - Kempf Katalin - Németh András (szerk.) (2011): Közoktatás, pedagógusképzés, neveléstudomány - a múlt értékei és a jövő kihívásai. 11. Országos Neveléstudományi Konferencia, MTA Pedagógiai Bizottság, Budapest. p. 440. (ISBN:978-963-693-380-7)

KOLLARICS TÍMEA (2010): Fenntarthatóság és a tanösvények: Nemzetközi összehasonlítás a tanösvények típusairól. In: Csíkos Csaba, - Kinyó László (szerk.) (2010): Új törekvések és lehetőségek a 21. századi neveléstudományban: Program és összefoglalók. 10. Országos Neveléstudományi Konferencia, MTA Pedagógiai Bizottság, Budapest. p. 81. (ISBN:978-963-08-0333-5)

LÜKŐ ISTVÁN - KOLLARICS TÍMEA (2010): Nachhaltigkeit und Umwelterziehung Sozialwissenschaften und Ingenieurbildung im 21. Jahrhundert. In: Kammasch, G. - Schwenk, A. - Weinke Toutaoui, B. (szerk.) (2010): IngenieurBildung für Nachhaltige Entwicklung Referate der 5. IGIP Regionaltagung, Berlin. pp. 174-179.

KOLLARICS TÍMEA (2008): A tanösvények szerepe és tervezése a környezeti nevelésben. In: Perjés István - Ollé János (szerk.) (2008): Hatékony tudomány, pedagógiai kultúra, sikeres iskola: VIII. Országos Neveléstudományi Konferencia: Program és összefoglalók. MTA Pedagógiai Bizottság, Budapest. p. 188. (ISBN:978 963 503 386 7)

Kollarics Tímea (2007): A környezeti nevelés vizsgálata és tanösvénytervezés a Princípális menti Kistérségben. In: Márföldi Anna (szerk.) (2007): Tudománnyal a környezeti nevelésért Konferencia Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron. pp. 139-148. (ISBN:978 963 9364 91 2)

Tudományos közlemény:

KOLLARICS TÍMEA (2013): A magyar lakosság tanösvényekhez fűződő viszonya. *Képzés és Gyakorlat* 2013/11. 1-4. szám pp. 133-145.

KOLLARICS TÍMEA (2013): A tanösvények a magyar köztudatban. *EDU Szakképzés és Környezetpedagógia Elektronikus Szakfolyóirat* 2013/4. 1. szám pp. 159-173.

LÜKŐ ISTVÁN – KOLLARICS TÍMEA (2013): The Significance of Environmental Sustainability in Adult Environmental Education. *International Journal of Environmental Protection* 2013/3. 4. szám pp. 1-9.

Lükő István - Kollarics Tímea (2011): Nachhaltigkeit und Umwelterziehung: Sozialwissenschaften und Ingenieurbildung im 21. Jahrhundert. *EDU Szakképzés és Környezetpedagógia Elektronikus Szakfolyóirat* 2011/1. 1. szám pp. 6-13.

Tudományos előadás:

KOLLARICS TÍMEA (2014): Tanösvények hatékonyságának vizsgálata: A Gyadai tanösvény felmérésének tapasztalatai. VIII. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: „HUMÁN TUDOMÁNYOK TALÁLKOZÁSA – INTERDISZCIPLINARITÁS A PEDAGÓGIÁBAN” tudományos konferencia Sopron, 2014. november 27.

KOLLARICS TÍMEA (2013): Tanösvények pedagógiai hatékonyságának vizsgálata. „Innováció a neveléstudomány elméleti és gyakorlati műhelyeiben” 7. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia, Kaposvár, 2013. november 29.

KOLLARICS TÍMEA (2013): Tanösvények szerepe a környezeti szemléletformálásban. „A természeti környezet ökológiai szolgáltatásai”, A Magyar Tudomány Ünnepe Konferencia, Sopron, 2013. november 5.

KOLLARICS TÍMEA (2013): A tanösvények szerepe a fenntarthatóságra nevelésben. Fenntarthatóságra nevelés a nevelési-oktatási intézményekben Konferencia, Budapest. 2013. október 4.

KOLLARICS TÍMEA - LIPPÓY DÓRA - LÜKŐ ISTVÁN (2012): Fenntarthatóság és felnőttnevelés. Iskola a társadalmi térben és időben III. nemzetközi tudományos konferencia = HuCER 2012 (Hungarian Conference on Educational Research). PTE Oktatás és Társadalom Doktori Iskola, Pécs. 2012. május 22-23.

KOLLARICS TÍMEA (2011): A fenntarthatóság megjelenése a tanösvények tervezésénél nemzetközi példák alapján (szimpóziumi előadás). 11. Országos Neveléstudományi Konferencia, MTA Pedagógiai Bizottság, Budapest. 2011. november 3-5.

KOLLARICS TÍMEA (2010): Fenntarthatóság és a tanösvények. Nemzetközi összehasonlítás a tanösvények típusairól (szimpóziumi előadás). 10. Országos Neveléstudományi Konferencia, MTA Pedagógiai Bizottság, Budapest. 2010. november 4-6.

KOLLARICS TÍMEA (2008): A tanösvények szerepe és tervezése a környezeti nevelésben (szimpóziumi előadás). VIII. Országos Neveléstudományi Konferencia, MTA Pedagógiai Bizottság, Budapest. 2008. november 13-15.

KOLLARICS TÍMEA (2007): A környezeti nevelés vizsgálata és tanösvény-tervezés a Principális-menti Kistérségben. Tudománnyal a környezeti nevelésért konferencia, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Faipari Mérnöki Kar, Tanárképző Intézet. 2007. november 8-9.

KOLLARICS TÍMEA (2005): Tanösvény a Principális-menti Kistérség általános iskoláinak környezeti nevelésében. Alkalmazott neveléstudományok és társadalomtudományok a 21. sz. műszaki értelmiség képzésében – F fiatal oktatók, kutatók és Phd hallgatók bemutatkozása a Tudomány Hónapja alkalmából. Nyugat-Magyarországi Egyetem FMK, Tanárképző Intézet. 2005. november 11.

KOLLARICS TÍMEA (2005): Tanösvény a Principális-menti Kistérség általános iskoláinak környezeti neveléséhez. XXVII. Tudományos Diákköri Konferencia - Pedagógiai, Pszichológiai és Könyvtáradományi Szekció, Győr. 2005. március 21-23.